Click Here & Upgrade
Expanded Features
Unlimited Pages
PDF Complete

سوهرەوەردی

شێخی ئیشراق، شێخی شەهید

هۆشەنگ شێخ محەمەد

٢٠٠٨هەولێر

پێشەکی:

ئەدۆنیس لە گوتارێکیدا بەناوی (**روحانیية الخيال القوطى**) دەڵێ: "وەك فرۆید دەڵێ، ناتوانین بیرۆکەی خوا بکوژین. بەڵام دەکرێ تێگە و جۆری تەماشاکردنی بگۆڕین "کە سۆفی و زۆرێك لە شاعیران و بیرمەندان و فەیلەسوفەکانی کۆمەڵگەی ئیسلامی وایانکردووە. دوای ئەوەی دیتنی وەحدانییەتی یەهودی و مەسیحی بە شێوەیەکی گشتی دوای ماوەی چاخەکانی ناوین گۆڕا، ئەم گۆڕانکارییە، لە دینی ئیسلامیدا رەتکرایەوە و تا ئێستاش رەتیدەکاتەوە، سۆفی و شاعیران و فەیلەسوفەکان بە گشتی بە کفر و لە رێلادەر و و بێباوەڕی تاوانبار دەکات.

Click Here & Upgrade
Expanded Features
Unlimited Pages
PDF Complete

بەڵام ئایا سۆفییەکان خۆیان چی دەڵێن؟ دیسان ئەدۆنیس لە زاری سۆفییەکانەوە و لە پێش هەمووشیان (جەلالەدینی رۆمی) دەڵێ: " ئەوان لە سرووشی ئیسلامییەوە هزرەکانیان هەڵدەبڕن، بەڵام بە تێگەیشتنێکی دیکە، کە دەبێتە هۆی دامەزراندنی دیتنێك، کە ئیسلام تیایدا جودایە لە دیتنی سەلەفی ئسولی."

بەم شێوەیە لە سۆفی و شاعیر و فەیلەسوفەکانەوە کرا بگووترێت کە ئیسلام تەنیا بەناو یەکشتە، ئەم ناوە زۆر جۆری ئیسلامی دروستکرد، ئیسلام لە فۆرمە سوننییەکەی، ئیسلام لە فۆرمە شیعییەکەی، و ئیسلام لە فۆرمە سۆفی و شعرییەکەی.

* * * * * * *

سوهرەوەردی وەك سۆفی و فەیلەسوفی فەلسەفەی ئیشراق، کە خۆی دامەزرێنەرییەتی، یەکێکە لەو سۆفی و شاعیرانەی بە شێوەیەکی دیکە تەماشای دین و ئیسلام و هزر و خودا و رووناکی و هەبوونی کردووە، کەسێکە کە لە دواجاردا دەبێتە قوربانی بیری ئازاد و دەنگی نەترساوی خۆی، لە سەردەمێکدا کە هزری ئیسلامی لە زۆر لاوە تووشی ململانێی ئەو فۆرمانە بوو بۆ خوا و ئیسلام و هزر و ئازادی.

* * * * * * * *

دین و دەسەڵات کە بەردەوام لە ئیسلامدا پەیوەندییەکی بەهێز و بە تین لە نێوانیاندا هەبووە، لەگەڵ ململانێی دەسەڵات و هزری باو و ئەو کەسانەی ویستویانە ئازادانە بڕواننە خودا و دین و هزر و فەلسەفە و ژیان و هەبوون، پەیوەندییەکی خوێناوی و ئاگراوی هەبووە، خوێناوی لەکوشتنی شاعیر و سۆفی و فەیلەسوفەکاندا، ئاگراویش لە سووتانی کتێب و کتێبخانە و نووسراوی ئەو شاعیر و سۆفی و فەیلەسوفانە.

* * * * * * * *

کوشتنی حەلاج و کوشتنی سوهرەوەردی دوو رووداون لە دنیای هزری ئیسلام و فۆرمە سۆفیگەرییەکەی، کە زۆر لە نووسەران و رووناکبیران پێیان وایە دوو کوشتنی بێ وێنە و سەرپەڕن لە تاوان و کوشتنەکانی دەسەڵاتە ئیسلامییەکاندا، کە یەکەمیان لەسەر دەستی خەلیفەی عەباسی(موقتەدەر باللە) لە ساڵی(٩٢٢ زاینی)، دووەمیشیان لەسەر دەستی سەلاحەدینی ئەیوبی لە ساڵی (١١٩١ زاینی) ئەنجامدراوە. بەناوی کفر و زەندەقە و هەڵگەڕانەوە لە ئیسلام و خراپکردنی بیری گەنجان و خەڵکی موسڵمان و دەرچوون لە رێساکانی دین.

* * * * * * * *

Click Here & Upgrade
Expanded Features
Unlimited Pages
PDF Complete

دیسان وەك ئەدۆنیس دەڵێ: (ئەمە شۆڕشێك بوو لە ناو ئیسلامدا لە هەمان کاتیشدا شۆڕشێکی مەعریفی بوو کە لە ئەرسۆدۆکسییەتی ئیسلامیدا جێگەیان نەدەبۆوە و بە شێوەیەکی توندیش ڕەتدەکرایەوە)، دیارە مەعریفەی سۆفی و شاعیر و فەیلەسوفەکان بە تەنیا مەترسی نەبوو لەسەر خودی (خوادا) ، بەڵکو مەترسییەکەی بۆ خودی ئیسلام و دین و ئەو دەسەڵاتانە بوو، کە پاوانی (هەقیقەت)یان کردبوو، هەقیقەتێك کە لە نمایشی خۆیدا، بناغەکەی بێدەنگکردن و نەبوونی هەقیقەتی دیکە بوو، بێدەنگکردنی ئەویدی بوو.

* * * * * * * * *

قسەکردن لە خودا، دین و پیرۆزی، لە فۆرمە سۆفیگەرییەکەیدا، بناغەیەك بوو بۆجیاکردنەوەی ئەم ناوانە لە یەکدی، (خودا، دین و موقەدەس) وەك چۆن بناغەیەکیش بوو بۆ جۆرە تەفسیرێکی دیکە بۆ پەیوەندی لە نێوان مرۆڤ و خوا، دین و پیرۆزیدا. کە ئەم ڕاڤە نوێیانەش پێویستییان بە پرسیارکردن هەبوو، کە سەر لە نوێوە لەو پەیوەندییانە بکۆڵێتەوە، بۆ دەستنیشانکردنی ئەم پەیوەندییانەش، ئازادی ئەو پرسیارە گەورەیە بوو کە لە دین دەکرا "ئەگەر دین سەرەتا ئازادیمان نەداتێ ئەی چی؟" ئەوەبوو سۆفییەکان بە ڕۆحی ئازادیانەوە توانییان جۆرەها پرسیار بخوڵقێنن و وابکەن کە زۆرانێکیش بپرسن "ئەمانە وامان لێناکەن کە جارێکی دیکە پرسیار لە دووبارە خوێندنەوەی جەوهەری شەریعەت بکەین؟"

* * * * * * * * *

سوهرەوەردی، ژیان و ڕۆشنبیری:

شەهابەدین یەحیا کوڕی حەبەش کوڕی ئەمیرەك سوهرەوەردی، ناسراو بە شێخی ئیشراق،شێخی شەهید و زۆر نازناوی تر، بە گوێرەی سەرچاوە جۆراوجۆرە فارسی و عەرەبییەکان، لە ساڵی (٥٤٦ی کۆچی بەرامبەر ١١٥٣ ی زایینی یان لە ساڵی ٥٤٩ ی کۆچی بەرامبەر بە ١١٥٥ی زایینی) ، لە گوندی (سوهرەوەرد) ی سەر بە شاری زەنجان لە ئێران لە دایك بووە.

بە گوێرەی مێژوو شاری زەنجان لەسەر دەستی (ئەردەشێری بابەکان) دروستکراوە، لەو سەردەمەدا پێی گووتراوە (شەهین) کە لەناوی (شاه)ەوە وەرگیراوە. دوای چەندین سەدە لە سەردەمی ساسانییەکاندا بووە بە (زەندیگان)، بەواتەی زیندەگانی ، بەواتەی ئەهلی کتێبی زیندە کە بەناوبانگترین کتێبی دینی زەردەشتی

Click Here & Upgrade
Expanded Features
Unlimited Pages
PDF Complete

بووه، دواتریش لە سەردەمی ئیسلامیدا بووە بە (زەنگان) دواتریش بە (زەنجان).لە سەدەی چوارەم و پێنچەمی کۆچیدا چونکە شوێنێکی باش بووە بۆ کشتوکاڵ و چاندن و بەخێوکردنی ئاژەڵ.زۆر هۆزی تورک نەژاد هاتوونەتە ئەو شارە و لەوێ و لە دەورووبەری نیشتەجێ بوونە. بەتایبەتیش لە دەشتی یان چیمەنی سوڵتانییە.

دواتریش کاتێك هێرشی مەگۆلەکان دێتە سەر ناوچەکە، شاری زەنجان و دورووبەری زۆر زیانیان پێ دەگات. بەڵام دواتر ئیلخانییە مەگۆلییەکان بایەخێکی زۆر بە زەنجان دەدەن.بە تایبەتی (سوڵتان محەمەد خودا بەندە) دوای ئەوەی بۆتە (شیعە) گرنگییەکی زۆری بەو شارە داوە.

شاری (خودابەندە) کە دەکەوێتە باشووری رۆژهەڵاتی زەنجان، هەردوو شاری (سوهرەوەرد) و (سەجاس)ی لێبۆتەوە. کە شەهابەدین سوهرەوەردی لەوێ دەرکەوتووە.

شاری زەنجان لە چاخەکانی دواتر شوێنی زۆر رووداوی کۆمەڵایەتی و سیاسی و مەزهەبی بووە، وەك شۆرشی (عەلی مەحەمەد باب)، تێکۆشانی ملوکەکانی تەوایفی و خەباتی مەشروتییەت و تێکۆشانی نێوان دەرەبەگ و دەمۆکراتەکان و هتد...،

گوندی سوهرەوەرد گەلێ زانای ناوداری پێشکەش بە جیهانی ئیسلامی کردووە.
سوهرەوەردی ، سەرەتا لە گوندەکەی (سوهرەوەرد)کە گوندێك بوو لە نزیکی زەنجان و لە کۆنەوە خەڵکی ئەو گوندە چاندنیان دەکرد و مرۆڤی زانای تێدا هەڵکەوتبوون و پەیوەندییەکی توندیان بە زانستەوە هەبوو، هەر چەندە کاری سەرەکییان چاندن بوو بەڵام منداڵەکانییان رەوانەی خوێندنگە دەکردن بۆ خوێندن و فێربوون، سوهرەوەردیش هەر لە گوندەکەی دەستی بە خوێندن کردووە، و هەر لەوێش فێرە خوێندنەوە و نووسین بووە، خوێندکارێکی زیرەك بووە و مامۆستاکەی پێی دەڵێت کە تۆ تواناى زۆرت هەیە بۆ فێربوون و حەیفە کە ئەو توانایە تەنیا لە سنووری ئەو گوندەدا بمێنێتەوە، بۆیە بە باوکی شەهابەدین ئەڵێت کورەکەت بنێرە (مەراغە) تا لەوێ بخوێنێت.چونکە من پێشبینی دەکەم ئەو کورەت ببێتە زانایەکی گەورە، باوکی شەهابەدینیش بەقسەی مامۆستاکە دەکات و دەینێرێتە (مەراغە). کە مەراغەش لەو کاتدا ، شارێکی گەورەی ئێران بووە.

لە مەراغەدا سوهرەوەردی لەگەڵ (مەجدەدین جیلی) خوێندنی سەرەتایی تەواو دەکات.دوای ئەوە ئەچێتە ئەسفەهان، لەوکاتەدا ئەسفەهان بنکەیەکی گرنگی زانستی بووە لە ئێراندا. سوهرەوەردی لە سەردەستی مامۆستای بەناوبانگ (زەهیرەدین قاری) تەواوی زانستەکانی ئەو سەردەمە فێر دەبێت.
لە تەمەنی شازدە ساڵیدا، لە مامۆستاکەی خۆی بێنیاز دەبێت، چونکە شتێك نامێنێت لێی فێر ببێت، سوهرەوەردی توانایەکی زۆری هەبوو بۆ فێربوون، تەنانەت زیاتر لە ئیبن سیناش کە وەك سەرچاوەکان

Click Here & Upgrade
Expanded Features
Unlimited Pages
PDF Complete

دەگێڕنەوە کە ئیبن سینا لەتەمەنی (١٨) ساڵیدا تەواوی زانستەکان فێربوو، بەڵام شێخ شەهاب لەتەمەنی (١٦) ساڵیدا توانی تەواوی زانستەکان لای مامۆستاکەی تەواو بکات.

دوای تەواوکردنی خوێندنی، لەسەر عرفان رادەوەستێت و لەسەفەر و گەڕانەکانیدا لەگەڵ جەماعەتی سۆفییەکاندا دانوستاندن دەست پێدەکات و هەروەها بە تێکۆشانی دەروونی مژوول دەبێت.

هەر لەو تەمەندا واتە (١٦) ساڵیدا، لە کاتی خوێندن و لێکۆڵینەوەیدا لە ئەسفەهاندا، تێدەگات کە هەموو شتەکانی جیهان لە رووناکی پەیدابوونە، و رووناکی دەبەخشنە یەکدی.رووناکی بەخشینیش (ئیشراقە) و لەوێوە سەرەتای فەلسەفەکەی خۆی دەست پێدەکات.

جێی سەرنجە کە یەکێك لە دژبەرە گەورەکانی فەلسەفەی مەشائی (فەخرەدین رازی) لەو کاتدا لە ئەسفەهان لەگەڵ سوهرەوەردی خوێندووە، هەرچەندە ناوبراو لەگەڵ سوهرەوەردی دژایەتییەکی گەورەی هەبوو لە لایەنی زانستیدا، بەڵام لە دۆستایەتیدا برادەرایەتییەکی سەیریان هەبوو، لە دوای کوشتنی (سوهرەوەردی) بە چەند ساڵێك، کۆپییەك لە پەرتووکەکەی سوهرەوەردی بە ناوی (تەلویحات) دەدەنە (فەخرەدینی رازی) ئەویش کتێبەکە ماچ دەکات و فرمێسك لە چاوەکانی دەڕژێن.

سوهرەوەردی هەر زوو دەستی بە خوێندن کردبوو و زووش پری مەعریفە بوو و هەرووەها زووش دەستی بە نووسین کرد، بۆیە نووسەرێکی وەك "دکتۆر یوسف زیدان دەڵێت : "بۆیە سەیر نییە کە زووش کۆتایی هات "

سوهرەوەدی دوای تەواوکردنی خوێندنی فەرمیی، دەست بە گەڕان و سەفەر دەکات لە ناو ئێراندا، لەگەڵ زۆر لە شێخەکانی سۆفیگەریدا دادەنیشێت و گفتۆگۆ دەکات، و زۆر سەرنجی رادەکێشن. لە راستیدا لەو ماوەیەدا سوهرەوەردی رێگەی سۆفیگەری هەڵدەبژێرێت و ساڵانی تەمەنی لەو رێیەدا دەگوزەرێنێت.

گەڕانەکانی وردەوردە فراوانتر و دوورتر دەبن، دواتر روو لە ئەنادۆل دەکات و دەگاتە شام.

لەو سەفەرەدا لە شامدا پێشوازییەکی گەرم و گەورەی لێکرا و زۆر کەس بە هزرەکانی داخبار بوون. لە یەکێك لەسەفەرەکانیدا کە لە دیمەشقەوە چووە حەلەب. لەوێ گەیشتە دیداری مەلیك (زاهر) کوڕی سەلاحەدینی ئەیوبی. مەلیك زاهر کە حەزێکی گەورەی بۆ سۆفیزم و زانایانی سۆفیگەری هەبوو، کەوتە بن کاریگەری زانای گەنج و داوای لێکرد لە حەلەب لە لای ئەو بمێنێتەوە.

Click Here & Upgrade
Expanded Features
Unlimited Pages
PDF Complete

سوهرەوەردی کە خۆشەویستییەکی زۆری بۆ ناوچەکە واتە حەلەب و دەوروبەری هەبوو، بە گەرمییەوە پێشنیارەکەی مەلیك زاهری قەبوڵ کردوو لە لای ئەو مایەوە.

سوهرەوەردی وتە و بیرو باوەڕەکانی بێ پەردە و بێ ترس دەخستنە روو. و بە شێوازێکی زۆر هۆشمەندانە و زیرەکانە دەیتوانی لەگەڵ هەر کەسێك قسە بکات و لە گفتوگۆکاندا بەسەریاندا زاڵ بێت. بە هۆی شارەزابوونی لە فەلسەفە و سۆفیگەریدا، گەلێ دوژمنی لە نێو ریزەکانی زانایانی دینیدا بۆ پەیدابوون. بەتایبەتیش ئەگەر بزانین کە لە حەلەبدا کتێبە بەناوبانگەکەی (حیکمەتی ئیشراق) تەواوکرد، و پێش تەواوکردنی کتێبەکە، هەندێ لەبەشەکانی (حیکمەتی ئیشراق)ی لە ناو زاناکانی حەلەبدا بڵاوکردەوە، و لەهەموو هەلێکدا ئەیویست سوود وەربگرێت و بیری فەلسەفییانەی خۆی لە ناو زاناکانی حەلەبدا بڵاو بکاتەوە، بەڵام زاناکانی شام و حەلەب، هەم وەك کەسێکی بێگانە تەماشایان دەکرد و هەمیش وەك (شیعەیەکیان) دەناسی.

ناکۆکییەکانی هزری سوهرەوەردی و زاناکانی شام و حەلەب گەیشتە رادەیەك کە ئەو وەك هەڵگەڕاوەیەك (مورتەدێك) لە ئیسلام دانێن و داوا لە مەلیك زاهر بکەن بیکوژێت.. بەڵام مەلیك زاهر داواکاریەکەی ئەوانی رەت کردەوە.چونکە مرۆڤێکی زانا و ئەدەبدۆست بوو، بەزاناکانی شام و حەلەبی گووت:(کە سوهرەوەردی، هەندێك بۆچوونی خۆی سەبارەت بە "حیکمەت" نیشانداوە، نەیگووتووە کە من پێغەمبەرم یان ئینکاری ئیسلام بکات، بۆیە من چۆن بیکوژم؟)

بۆیە ئەوانیش شکایەتەکەی خۆیان گەیاندە سەلاحەدینی ئەیوبی.کە ئەو کاتەش سەلاحەدین شای سوریا و میسر بوو، سەلاحەدینی ئەیوبی کە تازە سوریای لەدەست خاچپەرستەکان هێنابووە دەر، بۆ پاراستنی ئیعتباری خۆی زۆر پێویستی بە پشتگیری زانایانی دینی بوو، بۆیە گوێی بۆ داواکارییەکەی ئەوان شل کرد.

بۆیەشە فشاری کردە سەر کوڕەکەی (مەلیك زاهر) و ناچاری کرد کە سوهرەوەردی لە ساڵی (٥٨٧ی کۆچی بەرانبەر بە ١١٩١ ی زایینی) بخاتە زیندانەوە.

شێخی ئیشراق لە زیندانەوە لە تەمەنی٣٦ یان ٣٨ ساڵیدا گیانی لەدەستدەدات.

تا ئێستاش شێوازی مردنی بەتەواوی دیار نییە، بەڵام چەند گێڕانەوەیەك سەبارەت بە کوژرانی هەیە، لەوانە:لەسەر داوای خۆی مەلیك زاهر دەیخاتە زیندانییەك و داوا دەکات خواردن و ئاوی نەدەنێ تا دەمرێت، چونکە سوهرەوەردی بەوە ناسراوبووە کە توانای هەبووە بۆ ماوەیەکی زۆر خواردن نەخوات، و وەك ئاشکراشە برسیبوون یەکێکە لە رەفتارەکانی سۆفییەکان. گێڕانەوەیەکی دیکە ئەوەیە کە لەسەر قەڵای

Click Here & Upgrade
Expanded Features
Unlimited Pages
PDF Complete

حەلەبەوە فڕێدرابێتە خوارەوە. بەڵام وەکئەوەی دیارە زیاترینی گێڕانەوەکان لەگەڵ ئەوەدان کە شێخی ئیشراق لە ئەنجامی برسیبوونەوە مردووە.

بە تایبەتیش ئەگەر بزانین کە سوهرەوەردی، لە ژیانیدا وەك کەسێکی رووت و رەجاڵ و بێ بایەخدان بە خواردن و جلوبەرگەوە ژیاوە و گرنگی بەم شتانە نەداوە، و توانای هەبووە ماوەیەکی زۆر بێ خواردن بژیەت.وەك دکتۆر یوسف زێدان ئەڵێت:(سوهرەوەردی سۆفییەك بوو سەودای لەگەڵ پاشا و سوڵتانەکان نەبوو و بایەخی بە جلوبەرگەکانی نەئەدا، هەر کەسێك لەسەر شێواز و جلوبەرگەکانی رووبەڕووی ببایەوە ئەوە شێخ ئەیگووت: " من بۆ ئەوە ناژیم تا جل بشۆم، کاری لەوە گرنگترم هەیە پێیەوە مژویل بم ")

سوهرەوەردی بە تایبەتی کە لە حەلەب لای مەلیك زاهر جێگیر دەبێت، ئەو سەردەمەدا، سەردەمی رووبەڕووبوونەوەی سەربازیی ئیسلامەکان بوو لەگەڵ خاچپەرستەکان لە لایەك و هەروەها هێرشەکانی مەگۆلییەکانیش کە لە رۆژهەڵاتەوە دەهاتن مەترسییان زیاتر ئەبوو.

لە لایەکی دیکەشەوە هزری ئیسلامی لە تەماس و تێکەڵبوونێکی راستەوخۆ بوو لەگەڵ فەلسەفە و کاریگەرییەکانی یۆنانی و فارسی و هندی.

کاتێك سوهرەوەردی لە حەلەب جێگیر بوو، لە مزگەوتی (ئەلحەلویە) نیشتەجێ بوو، لەو کاتەدا حەلەب بنکەیەکی گرنگی هزری دینی بوو، سوهرەوەردی توانی سەرنجی زانا دینییەکان بۆ لای خۆی راکێشێ، بەتایبەتی کە گەنجێك بوو پڕچەك بوو بە فەلسەفەی ئیدیالیانەی ئەفلاتۆن و ئیستدلالی ئەقڵی ئەرستۆ. و دانایی جاماسپ و فرشادشێر و بزورجومهەر و زەردەشت و ئەوانەی پێش ئەوان و لەگەڵ شارەزاییەکی زۆر گەورە و رەسەن لە هزری ئیسلامیدا بە تایبەتی لە هزری زونونی مسری و سوهێل کوڕی عەبدوڵلاهی تەسەتوری و ئەبو یەزیدی بوستامی و مەنسووری حەلاج و ئەبو سەعیدی ئەلخێر، بۆیە زۆر نازناوییان بە بەردا کردبوون وەك (مؤید بالملکوت، سەیدی زەمەن) هەر بۆیەشە لە ئەنجامی ئەو زیرەکییەی خۆیەوە مەلیك زاهری کوڕی سەلاحەدین زۆری لە خۆی نزیککردەوە. کە ئەمەش دوایی بووە هۆکاری ئەوەی پیاوە دینییەکانی ئەوسای حەلەب رقیان لێ ببێتەوە و زوو سەری بخۆن، وەك هەندێ سەرچاوە دەڵێن پێش ئەوەی تەمەنی بگاتە ٣٦ یان ٣٨ساڵی.

چیرۆکی یان هۆکارەکانی کوشتنی سوهرەوەردی بۆ ئەو بیرانەی دەگەڕێتەوە کە ئەو لەسەر زانا و دانا نورانییەکان هەیبوو، چونکە سوهرەوەردی بڕوای وابوو کە دوو جۆری دانای نورانی هەن، یەکەمیان دانایەك کە لە لێکۆڵینەوەدا قوڵ بۆتەوە، دووەمیشیان دانایەك کە بە (تألە)(خواگەریی) دا شۆڕبۆتەوە.

Click Here & Upgrade
Expanded Features
Unlimited Pages
PDF Complete

ئەو خۆی بە درێژکراوەی زنجیرەی ئەو دانایانە دادەنا کە لە مێژوودا هەردوو میتۆدی لێکۆڵینەوە و (تالهیان)خواگەریـیان گرتبووە بەر وەك ئەفلاتۆن. و ئەو پێشیوابوو کە ئەم دانایانە لە چینی دانا بەرزترەکانن. هەروەها لە هەمانکاتیشدا پێی وابوو کە پێغەمبەری ئیسلام کە بەناو لێکۆڵینەوەدا شۆڕنەبۆتەوە و لە خواگەریدا دا قوول بۆتەوە چونکە پەیامبەر و پێغەمبەر بووە (رسول و نبی).

بۆیە کە دانا و زانا دینییەکانی حەلەب سەبارەت بە پێغەمبەر پرسیاری لێدەکەن، سوهرەوەردی بێدەنگ دەبێت.

بەڵام زاناکان بێدەنگ نابن، و پرسیارێکی بۆ دروست دەکەن، کە ئەم جۆرە پرسیارکردنە لە مەنتیقدا بە شێوازی (شەرمەزارکردن– الاحراج) ناسراوە. بەو مانایەی پرسیارێکی ئاوا بکەیت کە وەڵامەکەی هەر چییەك بێت کوشندە بێت، پرسیارەکەش ئەمەبوو: (ئایا خودا دەتوانێ لە دوای مەحەمەد پێغەمبەرێکی دیکە بنێرێت؟!)

لێرەدا ئەگەر سوهرەوەردی بەوە وەڵامیدابایەوە کە بەڵێ خوا دەتوانێ، ئەوە مەترسیداربوو، چونکە مەحەمەد دوا پێغەمبەری نێردراوی خوایە. ئەگەریش بڵێ نەخێر. بەم وەڵامەی سنوور بۆ هێز و دەسەڵاتی خوا دادەنێت.

بەڵام سوهرەوەردی بەم شێوەیە وەڵامەداتەوە: (سنوور بۆ هێزی خودا نییە)

بەم شێوەیە لەسەر ئەو وەڵامەی حوکمی کوشتنی دەدرێت.

لێرەدا هەندێ سەرچاوە ئاماژە بەوە دەدەن کە زاهری کوڕی سەلاحەدین رازی نییە بە کوشتنی سوهرەوەردی، بەڵام زانا دینییەکان سەلاحەدین لەم مەسەلەیە ئاگەدار دەکەنەوە و ئەویش بەزۆر لەسەر کوڕەکەی دەسەپێنێ کە سوهرەوەردی بکوژێت، لێرەدا هەندێ سەرچاوە باس لەوە دەکەن کە گوایە کۆمەڵێ هۆکار لە پشت ئەو بڕیارەی سەلاحەدینەوە هەبووە کە پەیوەندییان بەو کاتەوە هەبووە، کە سەلاحەدین لە شەڕ بووە و لە ڕەوشێکی خراپی سەربازی و جەنگدا بووە بۆیە ئەو بڕیارەی داوە، ئەگەر نا سەلاحەدین کەسێکی میهرەبان و دڵۆڤان بووە، بەڵام سەرچاوەی دیکە هەن بە پێچەوانەوە دەڵێن نەخێر سەلاحەدینی ئەیوبی زۆر رقی لە فەیلەسوف و تەنانەت کتێب و کتێبخانەکانیش بۆتەوە و بەڵگەشیان کوشتنی سوهرەوەردی و فەیلەسوف و زانای دیکەیە بە بڕیاری ئەو و سووتاندنی کتێب و کتێبخانەکانیش بە بەڵگەیەکی دیکە دەهێننەوە، هەندێ نووسین سەلاحەدین بە فەیلەسوف کوژ و کتێب سووتێنەری ناو دەبەن. هەروەها دەشڵێن لەوکاتەدا سەلاحەدین، ڕەوشی سەربازیی خراپ نەبووە و لە شەڕەکان ببۆوە. بۆیە راست نییە کە خراپبوونی ڕەوشی سەربازیی بکرێتە بەهانە بۆ کوشتنی سوهرەوەردی.

Click Here & Upgrade
Expanded Features
Unlimited Pages
PDF Complete

سەبارەت بە کوشتنەکەی نووسەرێکی وەك (قاسم محەمەد عەباس) کە ئەم زاتە هەموو نووسراوەکانی (مەنسووری حەلاجی) کۆکردۆتەوە و تۆماری کردوون، دەڵێ:" ئەو رەوتەی بووە هۆکاری کارەساتی حەلاج دوای زنجیرەیەك دادگایی کردن، زۆر لەو رەوتە ئەچێت کە بووە هۆی کوشتنی سوهرەوەردی" جگە لەمەش قاسم محەمەد عەباس لەبارەی مردنی سوهرەوەردییەوە ئەڵێت:(مردنێکی کەم وێنە و ریزپەڕ بوو. وەك مەرگی حەلاج کە مردنێکی تاك و یەکانە بوو، ئەنجامێکی رەوای سرووشتی ململانێی نێوان هزری جەماعەت و هزری تاکێکی سەرووی کەسایەتی نەبوو، کە بۆ چەند کەسانێکی کەمی سۆفییەکان دادەمەزرا، بە شێوەیەك کە ئەو کەسانە پێوەرە ئەخلاقییە باوەکانی گفتۆگۆیان بەسەر دا ناچەسپێت، ئەگەر وەك پێوەرێك بۆ زانینی ئەوەی کە ئایا مەترسین لەسەر جەوهەری شەریعەت،یان ئەوە ئەدۆزینەوە کە ئەوان پرسیارێکی هەقیقی لەسەر دووبارە خوێندنەوەی جەوهەری شەریعەتمان بۆ دائەمەزرێنن)

لەبارەی کوردبوونییەوە:

دیارە سوهرەوەردی بە گوێرەی سەرچاوەکان هەم بە عەرەب و هەم بە فارس و هەم بە کورد ناسراوە، کە رەنگە تا ئێستاش ئەوە بەتەواوەتی بۆ هەمووان ساغ نەبۆتەوە کە کوردە یان فارسە، وەك ئەوەی دەیان ناوداری تری مێژوویی هەن هەر میللەتێکە و بە بەڵگە و بێ بەڵگەوە بۆ خۆی دەبەن.

هەر چۆنێك بێت، یەکێك لەو سەرچاوانەی باس لە کوردبوونی (سوهرەوەردی) دەکات، (د. ئەحمەد خەلیلە) کە لە باسی "ناودارانی کورد لە مێژووی ئیسلامیدا" لە ژمارە ١٩دا، باسی شەهابەدینی سوهرووەردی دەکات، کە بە پشت بەستن بە زۆر سەرچاوەوە باسێکی لەسەر نووسیوە،د. ئەحمەد خەلیل دەڵێ: سوهرەوەرد کە سەهروردیشی پێئەڵێن، شارێکی کوردیە و نزیك زەنجان لە باکوری رۆژئاوای ئێرانەوە، کە ناوچەی میدیای کۆنە. هەر یەك لە "ئەستەخری دەروبەری ٦٢٦ی کۆچی" و "ئیبن حەوقەل دوای ٣٦٧ی کۆچی" و "یاقوتی حەمەوی دەورووبەری ٦٢٦ی کۆچی" و " ئەبو ئەلفدا ٧٣٢ ی کۆچی " وەك بەشێك لە هەرێمی چیاکان باسیان کردووە، رۆژهەڵاتی کوردستان و رۆژئاواکانی سێ بەشی هەرێمەکانی چیاکان پێکدێنن. سوهرەوەردیش دەکەوێتە رۆژئاوای ئەو ناوچەیە، و باکووری شارەزور، لە سەر تخوبی هەرێمی کوردستانی عێراق لەگەڵ ئێران.

Click Here & Upgrade
Expanded Features
Unlimited Pages
PDF Complete Documents

"ئیبن حەوقەل" لە کتێبەکەیدا (وێنەی زەوی لاپەڕە ٣١٤) سەبارەت بە سەهروورد دەڵێ: " لە شارەزوور دەچێت لە لایەنی خۆشگوزەرانی و خۆشی شوێن و بە پیتی و بە بەرفراوانی و جوانییەکەی، و کوردەکان زۆرینەی ناوچەکەن"

سەبارەت بە ناوی سوهرەوەردیشەوە وەك "ئیبن خولەکان" باسی کردووە: ناوی یەحیا کوڕی حەبەش کوڕی ئەمیرەکە،کونییەی "ئەبوئەلفتوح"ە و نازناویشی شەهابەدینە، بە شەهید و کوژراویش ناوی دەرکردووە،ئیبن خولەکان باشترین کەسێك بووە بۆ ناسینی ناوە کوردییەکان و ڕێککردنییان، و مەفتەنیشی لە مەفتەنی سوهرەوەردی نزیك بووە، زیاتریش لەوە ئیبن خولەکان دەڵێت کە زیادکردنی پیتی (ك) بۆ هەندێ ناو شتێکی باوبووە، وەك (ئەمیر) بۆ بچووکردنەوە پیتی (ك) ی بۆ زیادکراوەو بۆتە (ئەمیرەك) کە ئەمەش شتێکی ناسراوە لە زمانی کوردی کۆن و نوێدا، وەك چۆن بە مستەفا گووتراوە، مستەك، یان بە خەلیل ،خەلەك، شێخ، شێخەك و بەم شێوەیە.

د.ئەحمەد لە باسی سەفەر و گەڕانەکانی سوهرەوەردیدا دەڵێ کە سوهرەوەردی دوای مەراغە و ئەسفەهان، چۆتە لای (شێخ فەخرەدینی ماردینی) و برادەرایەتییەکی خۆشیان هەبووە، هەروەها چۆتە دیاربەکر و پێشی خۆشبووە لەوێ بمێنێتەوە، پەیوەندی بە میر خەربوت عیمادەدین قەرە ئەرسەلان کردووە، و کتێبی (الالواح العمادیە)شی دیاری ئەو کردووە، ڕۆژهەڵاتناس "ماسینیۆن" پێی وایە کە سوهرەوەردی لە لای ئەم میرەوە مەزهەبی ئیشراقی خۆی دامەزراندووە.

هەروەها سەرچاوەیەکی دیکەش کە باس لە سوهرەوەرد و کوردبوونی سوهرەوەردی دەکات باسێکی سەید ئیسماعیل حوسێنی یە بە ناوی گوندێ سوهرەوەرد، شاری کۆنی سوهرەوەرد و کوردبوونی شێخی ئیشراق.لە هەفتەنامەی سیروان، بە دووبەش بڵاوکراوەتەوە.

لە بارەی ناوی (سوهرەوەرد)وەك پەیڤ دەڵێ:

زۆر لە نووسەرانی کورد بەتایبەتی خوالێخۆشبوو، (بابە مەردۆخی ڕوحانی) لە کتێبی مەشاهیری کورد، پەیڤی (سوهرەوەرد) دەگەڕێنێتەوە بۆ (سورە بەرد) ناوبراو هەرچەندە زۆر بە درێژی ڕاڤەی نەکردووە، کە ئایا لە بەعەرەبی کردنی سورە بەردە یان نە؟ ئەگەر ئێمە ئەو شیمانە لاوازەش قبوڵ بکەین، ناچارین لەسەر بەعەرەبی کردنی ناوەکە ڕاوەستین، کە لەو حالەتەدا کێشەمان بۆ دروست دەکات، چونکە هەر دوو پیتی (و) و (ب) هەردوو لە پیتەکانی سەرەکی ئەلفبای عەرەبین، واژەی (سوهر) لە پارسی کۆندا بە واتەی (سرخ– سور) دێت ، وەکو (سهرگاو، بەواتەی هەنگاوی سوور) واژەی (وەرد) دیسان لە فارسی کۆندا بە واتای (ئەسپی گوڵگون) دێت، واتە ئەسپێك لە نێوان کمیت و زەرد بێت، واژەی (وەرد) لە زمانی عەرەبی، واتە گوڵی سوور، کە لەزمانی کوردیدیشدا بە مانای ئەو زەویە دێت کە بۆ چاندن، حازر کرابێت (وەرد).

لەسەر ئەو بنەمایە دەتوانین بڵێین (سوهرەوەرد) بە واتەی گوڵی سوور یان ئەسپی گوڵگون دێت.

Click Here & Upgrade
Expanded Features
Unlimited Pages
PDF Complete

زۆر رای تر لەسەر ناوی سوهرەوەرد هەن، کە دەکرێت زۆریان قبوڵ بکرێن و زۆریشیان رەت بکرێنەوە.

هەر چۆنێك بێت ، سوهرەوەردی، سۆفییەکی گەورەی ئیسلام و فەیلەسوفێکی مەزنی فەلسەفەی ئیشراقییە.

لەبەرهەمەکانی سوهرەوەردی:

١. المشارع والمطارحات.
٢. التلويحات.
٣. حكمة الاشراق(کە لە دووبەش پێکهاتووە ، یەکەمیان سێ وتار لەسەر مەنتق، بەشی دووەمییان پێنج وتارە سەبارەت بە ئیلاهییات) گرنگترین کتێبی سوهرەوەردیە کە بیرو بۆچوونی فەلسەفییانەی سوهرەوەردی لەسەر فەلسەفە و مەزهەب روون دەکاتەوە.
٤. اللمحات، کتێبێکی کورتە سەبارەت بە حیکمەت و ئیلاهییات و مەنتق.
٥. الالواح المعادية، سەبارەت بە زانستەکانی حیکمەت و زاراوەکانی فەلسەفەیە.
٦. الهياكل النورية، یان هەیاکلی نور، ئەو کتێبە پڕە لە بۆچوونی فەلسەفی کە سەرەتا بە عەرەبی نووسیوویەتی و دوایش خۆی وەریگێڕاوەتە سەر فارسی.
٧. المقاومات، نامەیەکی کورتە کە سوهرەوەردی وەك روونکردنەوەیەك یان پاشکۆیەك بۆ کتێبی التلويحات نووسیویەتی.
٨. الرمز المومى.
٩. مبدأ و المعاد، بە زمانی فارسی نووسراوە.
١٠. بستان القلوب، کورتکراوەیەکە سەبارەت بە حیکمەت، کە سوهرەوەردی بۆ کۆمەڵێك برادەر و کەسە نزیکەکانی خۆی بە زمانی فارسی لە ئەسفەهاندا نووسیوویەتی.
١١. طوارق الانوار.
١٢. التنقيحات في الاصول.
١٣. كلمة التصوف.
١٤. البارقات الالهية.
١٥. النفحات المساوية.
١٦. لوامع الانوار.
١٧. الرقم القدسى.
١٨. اعتقاد الحكماء.

Click Here & Upgrade
Expanded Features
Unlimited Pages
PDF Complete

١٩. كتاب الصبر.

٢٠. رسالة العشق.

٢١. رساله در حالت طفولت، (نامه له باری مندالیدا) به فارسی نووسراوه.

٢٢. رساله روزی با جماعت صوفیان (نامەی رۆژێك له گەڵ جەماعەتی سۆفییان) به فارسی نووسراوه.

٢٣. رسالة عقل (نامەی عەقڵ) به فارسی نووسراوه.

٢٤. رسالة (اواز پر جبرائیل) نامەی ئاوازی پەڕی_ باڵی جبرائیل، به فارسی نووسراوه.

٢٥. رسالة پرتو نامه، شەرحێکه لەسەر زاراوەی فەلسەفی، به فارسی نووسراوه.

٢٦. لغة موران، نامەی زمانی مۆران، هەندێ هەکایەتی رەمزین. به زمانی پارسی نووسراوه.

٢٧. رسالة غربة الغربیة، هەکایەتێکه که سوهرەوەردی وەك رەمز به عەرەبی نووسیووه.

٢٨. رسالة صفیر سیمرغ، نامەی جریکەی سیمرخ، به زمانی پارسی نووسراوه.

٢٩. رسالة الطیر، ئەو نامەیه وەرگێڕانی نامەی باڵندەی ئیبن سینایه، که سوهرەوەردی وەریگێڕاوەته سەر پارسی.

٣٠. رسالة تفسیر ایات "من کتاب الله وخبر عن رسول الله"

٣١. التسبیحات و دعوات الکواکب.

٣٢. ادعیة متفرقة.

٣٣. الدعوة الشمسیة.

٣٤. السراج الوهاج.

٣٥. الواردات الالهیة بتحیرات الکواکب و تسبیحاتها.

٣٦. مکاتبات الی الملوك والمشایخ.

٣٧. کتاب في السیمیاء.

٣٨. الالواح.

٣٩. تسبیحات العقول والنفوس والعناصر.

٤٠. الهیاکل، سەرەتا به زمانی عەرەبی نووسیوویەتی و دواتریش به فارسیش نووسیویەتییەوه.

٤١. شرح الاشارات.

٤٢. کشف الغطاء لاخوان الصفا.

٤٣. الکلمات الذوقیة والنکات الشوقیة.

٤٤. رسالة، نامه، سەبارەت به جەسته و بزافی خوا، وەحی و ئیلهام.

٤٥. نامەیەکی کورت سەبارەت به حیکمەت، کەتیایدا باسی مەنتق و تەبیعیات و ئیلاهییات دەکات.

Click Here & Upgrade
Expanded Features
Unlimited Pages
PDF Complete

فەلسەفەی ئیشراقی سوهرەوەردی:

سوهرەوەردی، لە کتێبی (حیکمەتی ئیشراق)دا، ڕێساکانی فەلسەفەی ئیشراقی دامەزراند، کە ئەمەش وەرگەرانێکی هەقیقی بوو لە فکردا، فەلسەفەکەشی ئیسلامی بوو لە بونیاددا، لە هێلە گشتییەکانی هزری ئیسلامی و تێگەیشتنی بۆ هەبوون– وجود سەری هەڵدا، و لەگەڵ هەبوونی جیاوازی لە هەندێ پنتی فکریدا بە هۆکاری ئاوێتەبوونی دین و ڕۆشنبیری لە لای سوهرەوەردی و هەروەها بە هۆی ئازادی خۆی لە بزاوتی فکر و فەلسەفەکانی خۆیدا.

بۆ پێزانین، هەندێ سەرچاوە باس لەوەش دەکەن، کە سوهرەوەردی خۆی بە نوێکەرەوەی هزری ڕووناکی دانایانی فارس دەزانێت و لەو بارەیەوە خۆی دەبێژێت: (لە ناو فارساندا گروهێك هەبوون ڕێگەی هەق و دادپەروەییان گرتبوو، دانای چاکەکار بوون و مەجوس نەبوون، ئێمەش لە کتێبی خۆماندا لە حیکمەتی ئیشراقدا حیکمەتی بەڕێزی نوری ئەوانمان نوێ کردەوە، کە کەسێك پێش من ئەو کارەی نەکردووە)

سوهرەوەردی لە کتێبی (هەیکەلەکانی نور– ڕووناکی)دا دەڵێ: نورێکی پرشنگدار و بە چێژ لە ناو ئێمەدا هەیە، جەستەکان بەشدارن لە جەستەیی بووندا، بەڵام لە ڕووناکبووندا جیاوازن، دەروونی ئاخاوتنکەرمان خۆی لە خۆیدا ڕووناکییەکە، دەروونیش خۆی لە خۆیدا بەڵگەی زیندووبوونە، (هەبوونی زیندوو)، بۆیە تۆ ڕستێکی ئەو ئەندام و بەشانە نیت لە بەدەندا بەڵکو تۆ لە پشت ئەو ڕستەیت)

مرۆڤیش ئێستا (ڕیزی لێگیراوە _ موکەرەم کراوە) بەو نورە پرشنگدارەی تێیدا دەدرەوشێتەوە کە دەگەڕێتەوە بۆ تەواوترین و بەدەسەلاتترین ڕووناکی. دەسپێکی ئیشراق. واجبی وجوب بە خودی خۆی، (خوا نوری ئاسمانەکان و زەمین)ئەم نورە پرشنگدارانەش بەشەوقەوە بۆ عشقی سەرەتاکەیان دەگەڕێنەوە، وەکچۆن جیهان لە ئیشراقی هەق ڕژان و پرشنگی ڕۆناکییەکانەوە دروست بوو، مەعریفەش واتە گەیشتنی عەینی بە هەقیقەتی عەینی. ئەمەش تەنیا لە ڕێگەی بەرزبوونەوەی دووبارەی ڕووناکییەکانەوە دەبێت بۆ سەرەتاکەی خۆی دوای هاتنە خوارەوەی.

بە کاروانی هاتنە خوار و سەرکەوتنەوەی ڕووناکییەکان، بەم بزاوتە جەوهەرییە گشتییەی بەردەوام و نوێبووەوە کە پڕە لە عەشق و شەوقەوە، مەعریفە جێبەجێ دەبێت.

Click Here & Upgrade
Expanded Features
Unlimited Pages
PDF Complete Documents

سوهرەوەردی لەسەر بنەمای (نور – رووناکی) تیۆری خۆی لەبارەی مەعریفەوە دادەڕێژێت، عەشق و ئەم بزاوتە جەوهەرییە هاوسەنگی هەبووەکان و ڕێکوپێکی قانونەکانییان دەپارێزێت،ئەمەش مانای نەمانی دژەکان یان دژایەتیی ناگەیەنێت، چونکە دژایەتیی لە پێداویستییەکانی کۆتایینەهاتنە(اللانهایە)، ئەگەر وانەبوایە گەردوون لە گەندەڵی و خراپەکاری چاك نەدەکرایەوە، بە واتەیەکی تر سوهرەوەردی خوازیاری ئازادی و پلورالیزم و هەتا دژایەتیش بوو، چونکە بێ ئەمانە کۆمەڵگەکان گەندەڵ دەبن و گەردوونیش لەگەڵ خۆیان گەندەڵ دەکەن.

کەرامەت و پیرۆزی مرۆڤ لەسەر ئەو یەکێتییەوە دەوەستێت کە پڕە لە پلوراڵی، و ئەگەر هەق ئامانجی مەعریفە بێت، ئەوە پشکنینی هەق، سەفایەکی قوڵ و بێگەردی دەوێت لە نەزعە دنیاییەکان،ئەوەیش بگاتە ئەو قۆناغە ئەوە یەکێتی هەردوو توخمەکانی ڕوحی و مادی دەبینێتەوە ، و یەکێتی هەبوون و چارەنووسی مرۆیی دەپشکنێ. لە یەکێك لە چامەکانیدا لە کاتی مردنیدا دەڵێ:

دەروونتان لە جەستەتان جیاکەنەوە
هەق وەك هەقێکی روون دەبینن
توخمی ڕوحەکان لە ناوماندا یەکە
خۆم تەنیا ئەبینم ئێوەم
بڕواشم وایە ئێوە منم

سەرەتای فەلسەفەی ئیشراقی لەلای ئەفلاتونەوە دەبینرێتەوە، فەلسەفەکەی خاوەن دوو ڕەهەند بوو، عرفانی و ئەقلی بەڵگەداریی.

ڕەهەندی عرفانی گەشەی کرد و لە ئەفلاتونییەتی نوێشدا بەردەوامبوو، لە ڕابەرەکان: ئەفلوتین و فرفیۆس و بریکلس.

ئەگەر بێت و مەشائییەی سەرەتایی گریکی لە لای ئەرستۆ، و ئیسلامیش لە لای فارابی و ئیبن روشد دانیان بەوە دا نەنابێت کە لە ڕێگەی عرفانەوە بە مەعریفە بگەن. بەڵکو گەیشتن بە مەعریفە خوازیاری بەڵگەی عەقڵی و بەڵگە و ئەزموونە، ئەوە لە حیکمەتی ئیشراقیدا کە سوهرەوەردی بە دامەزرێنەری هەقیقی دادەندرێت،بنچینەکانی بەڵگەیی ئەقڵی هەڵنەوەشاندۆتەوە و ڕەتی نەکردۆتەوە، بەڵام وەك ئاگادارکەرەوەیەك بۆ ئەقڵ و وزە بەخشێك بە ڕەفتار تەماشای کردووە. بەڵام پێگەی یەکەم بۆ ڕەفتاری ئیشراقی – عرفانییە بۆ گەیشتن بە گەورەترینی مەعریفەکان.

Click Here & Upgrade
Expanded Features
Unlimited Pages
PDF Complete

ئیشراقییەت لە جەوهەری خۆیدا فەلسەفەیەکی بەڵگەداریی ئەقڵی و رەفتارگەرییەکی ئیشراقییە.ئامانجی گەیاندنی ئەو روناکییانەیە کە هاتوونەتە خوار بە بەرزەخەکان و غەواسقەکان بە تەواوترین و پیرۆزترین نور.

سوهرەوەردی فەلسەفە کۆنەکانی گریك و فارسی و زەردەشتی و هزرەکانی یەکتاپەرستی دینی و ئیسلامی و رەفتارگەریی عرفانی هەرس کردبوون، و بە هزرێکی کراوەوە سەودای لەگەڵ کردوون و کردوونی بە بنەمای فەلسەفەکەی خۆشی کە ناوی ناوە حیکمەتی ئیشراق.

شێخی کوژراو، بە زانستی سیمیائیش ناسراوبوو، کە ئەمەش زانستێکە بایەخ بە گۆرینی کانزا هەرزانەکان دەدات بۆ کانزای بەنرخ، (ئیبن ئەبي ئەسیبعە) لە کتابەکەی خۆیدا باسی زۆر رووداوی کردووە کە تیایدا سوهرەوەردی ئەنجامیداون، لەم کردارەشدا سوهرەوەردی وزەی روحی عارفی بەکارهێناوە.

سوهرەوەردی نووسین و نامە و شعری زۆری هەبووە، بۆ ئەم مەبەستەش زۆر کەس هەوڵیانداوە کە کتێبەکانی بە رێکوپێکی پۆلین و ریزبەندی و تۆمار بکەن، زۆر سەرچاوە ئاماژە بەوە ئەدەن کە باشترین هەوڵ هی رۆژهەلاتناسی فەرەنسی" لویس ماسینیۆن" ە، کە وەك یەکەم کەس هەوڵیداوە بە شێوەیەکی زانستی لە پەیوەندی ریزبەندیکردنی کتێبەکان و بەرەو پێشەوەچوونی فەلسەفەکەی بکۆڵێتەوە.

هەندێ سەرچاوە باس لەوە دەکەن کە سوهرەوەردی لەو تەمەنە کورتەیدا نزیکەی (٥٠) نووسراوی هەبووە، تا ئێستاش زۆر لە نووسراوەکانی وەرگێردراونەتە سەر زمانی ئینگلیزی و فەرەنسی و عەرەبی و تورکی زمانانی دیکە، و هەروەها زۆریشی بەو زمانانە لە سەر نووسراوە.

کورتەی حیکمەتی ئیشراق:

سوهرەوەردی لە کاتی خوێندن و لێکۆڵینەوەکانی خۆیدا، وا تێگەیشت کە جیهان لە رووناکی دروست بووە، ئەو رووناکیانەش رووناکی دەبەخشنە یەکدی. بەو رووناکی بەخشینەشی دەگووت، :"ئیشراق" بۆیە نازناوی (شێخی ئیشراقی) پێبرا.

دیتنی سوهرەوەردی ئەوە بوو کە هەموو شتێك لە رووناکییەوەیە، جگە لە رووناکی شتێکی دیکە نییە، هەموو شتێك کە لە جیهاندا هەیە و ئەو شتانەی دواتریش دێن هەر لە رووناکین. بەلاّم هەندێ لە

Click Here & Upgrade
Expanded Features
Unlimited Pages
PDF Complete

ڕووناکییەکان نەرم و نیانن و هەندێکیش زبرن، هەندێکیش وەك گەردیلە بلاّو دەبنەوە، و هەندێکیش وەك گەردیلە یەکدی دەگرن.

ئەمڕۆ باشتر لەم تیۆرەیە دەگەین، چونکە دەزانین هەرچی لە جیهاندا هەیە وزەیە بەشێوەی شەپۆل. کاتێك وزە لەسەر یەك کۆدەبێتەوە دەبێتە ماددە، و کاتێك کە ئەو وزانە نەرم ونیان بن، ئەبنە شەپۆل یان ڕووناکی ـ نور.

سوهرەوەردی باوەڕ بوو کە ڕووناکییەکان، نور بەیەکدی دەبەخشن. بۆیەشە جیهان تەنیا ئیشراقە و شتێکی دیکە نییە. هەندێك لە ڕووناکییەکان لاوازن و هەندێکیش نەرم ونیانن، و هەندێکیش پێکەوە کۆبوونەتەوە.کاتێك کە ڕووناکییە بەهێزەکان نوریان دەدەنە ڕووناکییە لاوازەکان، ڕووناکییە لاوازەکانیش بەرەو ڕووناکییە بەهێزەکان ئاراستە دەگرن. مرۆڤیش کە هەبوویێکی ئەم جیهانەیە لە ڕووناکییە و ڕووناکیش دەداتە ئەوانیدی، هەروەها ڕووناکی لەوانی دیشەوە بۆ ئەو دێت.لەسەر ئەو بنەمایە نور لە مرۆڤەوە دەچێتە شتەکانی دی و ئەوان سوود لە مرۆڤ وەردەگرن. لەسەر ئەو بناغەیە مرۆڤ دەتوانێت ڕووناکی بە شتەکانی دی ببەخشێت و لە نوری ئەوانیدیشەوە ڕووناکی وەربگرێت و بگەشێتەوە.

سوهرەوەردی دەیگووت کە حیکمەت دوو جۆری هەیە، یەکەمیان حیکمەتی کۆنە، کە لە کۆنەوە هندییەکان و ئێرانییەکان و بابلییەکان و مسریەکان و دواتریش یۆنانییەکان سوودیان لێوەرگرتووە، و حیکمەتی (لدنی) کە حیکمەتێکە مرۆڤە تایبەتەکان سوودیان لێوەرگرتووە، لە سەرەتادا ئەو دوو حیکمەتە لەیەك بنەمادا هاتوون، کە ئەو بنەمایەش (ئیدریس)ە، کە (هورمس)یشی پێ ئەگووترێ، دوای ئەوەی خەڵك حیکمەتییان لە ئیدریس وەرگرت، بە باوەڕی ئەو بوونە دوو بەش، بەشێك بەرەو ئێران و بەشەکەی دیکەشیان بەرەو میسر ڕۆیشتن.دواتر هەردووکیان بوونە ئیسلام، ئیدریس یەکەم کەس بووە کە بنەمای دەرس و فێربوونی دامەزراندووە، پەیڤی (دەرس)یش لە ناوی (ئیدریس)ەوە هاتووە.

ژێدەرەکان:

بۆ ئامادەکردنی ئەم بەشە بەتەواوی پشتم بە ئنتەرنێتەوە بەست، بە تایبەتیش لە (گەڕان) ی (گوگڵ)دا، بە نووسینی ناوی سوهرەوەردی یان شێخ شەهاب. لەوێوە کۆمەڵێ لینك و ماڵپەڕی جیاجیا زانیاری

Click Here & Upgrade
Expanded Features
Unlimited Pages
PDF Complete

کەموزۆریان سەبارەت بە سوهرەوەردی تێدابوو، بۆیە من لێرەدا ناونیشانی چەند سایتێك دەنووسمەوە بۆ ئەوەی خوێنەر بتوانێ راستەوخۆ بگەڕێتەوە سەر ئەو ماڵپەڕانە و زانیاری باشتر و زیاتر پەیدا بکات.

١. يوسف زيدان، نهايات شيخ الاشراق،بڕوانە http: //ziedan.com/lecturs.asp
٢. رضوان السح، بين السهروردي والحلاج مجلة التراث العربي دمشق،العددان ٩٩-١٠٠ تشرين الاول ٢٠٠٥ زنئەم بابەتە لەم سایتە وەرطیراوە www.awu-dam.org/trath/99-100-033.htm
٣. نصوص اشراقية في الرؤية والمجاز للسروردي، قاسم محمد www.aleftoday.net
٤. د.وضحى يونس.القضايا النقدية في النثر الصوفي.حتى القرن السابع الهجري.-http://www.awu-dam.org/book/06/study06/179-w-l/ind-book06sd001.htm
٥. احمد خليل،مشاهير الكورد في التاريخ الاسلامي،www.gilgamish.org/viewarticle.php?=index-20061022-251
٦. عبالفتاح القلعجي. السهروردي بين الاسطورة والاشراق. جريدة الاسبوع الادبي.العدد ١٠٠٧ تاريخ ٢٠٠٦/٥/٢٠ http://www.awu-dam.org/esbou1000/1007/isb1007-025.htm